

Stockholmská úmluva o perzistentních organických polutantech (POPs) slaví 20 let

Ing. Kateřina Šebková, Ph.D

Přednáška č.3: E-0250, 16.března 2021, online

Stockholmská úmluva o perzistentních organických polutantech

The screenshot shows the Stockholm Convention website. At the top, there are navigation tabs for 'Basel Convention', 'Rotterdam Convention', 'Stockholm Convention', and 'Synergies'. Below the tabs is a grid of document icons. A sidebar menu on the left includes 'Meetings', 'Documents', 'Networks', and 'Publications'. The main content area features a large banner with the UN Environment Programme logo and the text 'STOCKHOLM CONVENTION Protecting human health and the environment from persistent organic pollutants'. Below the banner is a navigation bar with links for 'HOME', 'THE CONVENTION', 'PROCEDURES', 'IMPLEMENTATION', 'COUNTRIES', and 'PARTNERS', along with a search bar and a 'Login' link. The main article is titled 'Big Year for chemicals & waste continues as UN experts take steps to recommend eliminating UV-328' and includes a sub-headline 'Rolph Payet: 2021 started with a bang for chemicals and wastes management!'. The article text begins with 'As we begin this new year, I wish to share with you exciting news about our progress in addressing the global plastic waste issue...'. Below the article are social media sharing buttons for 'Partager 42' and 'Tweet'. At the bottom, there is a 'Twitter activity' section showing a tweet from 'BRS Conventions' and an 'Activities' section with a video thumbnail and the title 'BRS Executive Secretary addresses the Leadership Dialogue at the 5th UN Environment Assembly, 22-23 February 2021'.

upravuje výrobu, použití,
dovoz a vývoz
perzistentních organických
polutantů uvedených
v přílohách A, B, C

Cíl: zlepšit ochranu zdraví a
životního prostředí před
POPs

www.pops.int

MUNI | RECETOX

Co jsou vlastně POPs?

- látky vyrobené člověkem používané jako pesticidy a průmyslové chemikálie
- vznikají však i jako vedlejší produkty spalovacích procesů
- vysokou toxicita, jsou většinou karcinogenní, mutagenní či teratogenní
- dlouhodobě setrvávají v prostředí a u některých sloučenin dokonce nebyl zaznamenán jejich přirozený rozklad (PFOS).
- přenášejí na velké vzdálenosti hlavně vzduchem či vodou a jsou detekovány také v prostředí, kde nebyly nikdy záměrně používány
- v živých organismech se kumulují, jsou rozpustné v tucích a z nich se těžko odbourávají

Látky zařazené ve Stockholmské úmluvě

Datum zařazení do úmluvy vstup v platnost (všeobecná) celkem látek	příloha A látky určené k odstranění z použití a výroby	příloha B látky, jejichž použití je omezeno	příloha C látky, na které se vztahují opatření proti jejich nezamýšlené výrobě
22.05.2001 17.05.2004 12 látek („dirty dozen“)	aldrin, chlordan, dieldrin, endrin, heptachlor, hexachlorbenzen (HCB), mirex, toxafen polychlorované bifenyly (PCB)	1,2-dichlor difenyltrichlorethan (DDT)	hexachlorbenzen (HCB), polychlorované bifenyly (PCB) a polychlorované dibenzo-p-dioxiny a dibenzofurany (PCDD/PCDF).
04.-08.05.2009 26.08.2010 21 látek	α -hexachlorcyklohexan, β - hexachlorcyklohexan, chlordakon, hexabrombifenylyl, hexabromdifenylether a heptabromdifenylether, lindan, pentachlorbenzen, tetrabromdifenylether a pentabromdifenylether.	kyselina perfluoroktansulfonová a její soli (tzv. sloučeniny na bázi PFOS)	pentachlorbenzen
25.-29.05.2011 27.10.2012 22 látek	endosulfan		
28.04.-10.05.2013 26.11.2014 23 látek	hexabromcyklododekan		
04.-15.05.2015 15.12.2016 26 látek	pentachlorfenol jeho soli a estery, polychlorované naftaleny, hexachlorbutadien		polychlorované naftaleny
26.4.- 6.05.2017 15.12.2018 28 látek	polychlorované uhlovodíky s krátkým řetězcem (SCCP), dekabrombifenylether		hexachlorbutadien
27.4 - 10.05.2019 3.12.2020 30 látek	dikofol perfluoroktansulfonová kyselina, její sole a látky odvozené od PFOA (PFOA)		

Vysvětlivky:
pesticidy,
průmyslové
chemikálie,
vedlejší /
nezamýšlené
produkty

Jak úmluva vypadá?

Amendments to Annexes

Since the adoption of the Convention, the Conference of the Parties has adopted a series of decisions to amend Annexes A, B and C to the Convention to list additional POPs. Further information on all the chemicals listed in the Annexes to the Stockholm Convention is available [here](#).

Stockholm Convention on persistent organic pollutants (POPs)

Text and Annexes

(revised in 2017)

The 2017 revised text of the Convention reflects the amendments adopted by the eighth meeting of the Conference of the Parties to Annexes A and C.

[عربي](#) [中文](#) [English](#) [Français](#) [Русский](#) [Español](#)

Jak úmluva vypadá?

Preambule

Cíl (čl. 1)

Definice (čl.2)

Věcná část (čl. 3 - 17 + přílohy A-F)

Řešení sporů (čl. 18 + příloha G)

Mechanismy fungování (čl. 19-20) = COP + sekretariát

Závěrečná ustanovení (čl. 21-30)

Stockholmská úmluva o perzistentních organických polutantech

NÁSTROJE V ÚMLUVĚ

- opatření ke **snížení emisí POPs**, **prevenci vstupu nových látek** - odstraňování, omezování, **registr zvláštních výjimek/přijatelných účelů** + **zavádění BAT/BEP postupů** (čl. 3, 4, 5 + přílohy A, B, C) -
- **nakládání s odpady** obsahující POPs environmentálně šetrným způsobem (čl. 6) = **pokyny (guidance document)**
- **implementační plán** (čl.7) = plán kontroly plnění = povinný
- obsahuje podrobný **mechanismus a kritéria pro případ zařazování dalších látek** (čl. 8 + příloha D, E, F)
- Pravidelně informovat o výrobě a použití POPs = **národní inventury** - GMP (čl. 9, 10, 11, 15)
- **pro rozvojové země obsahuje podporu - technickou a finanční pomoc (čl. 12, 13 a 14)**
- **Podávání zpráv** – o výrobě, použití a výskytu látek (čl 15)
- **Vyhodnocování účinnosti úmluvy** (čl. 16)
- *Čl. 17 - nedodržování úmluvy*

Nejdůležitější nástroje

Článek 7

- smluvní strana vytvoří plán implementace závazků Stockholmské úmluvy na národní úrovni (NIP) sekretariát ve spolupráci s experty připravil podpůrné dokumenty pokyny - Guidance = pro země, které nemají zkušenosti/znalosti = seznamy, na co by se nemělo zapomenout)
- Smluvní strana aktualizuje svůj Plán nejpozději 2 roky po vstupu změn v platnost
- dále definuje, kdo se má do tvorby Plánu zapojit a jak
- Finanční náročnost plánu = pro LDCs, DCs a CEITs - finanční pomoc

⇒ plán kontroly plnění závazků

Jak NIP vypadá?

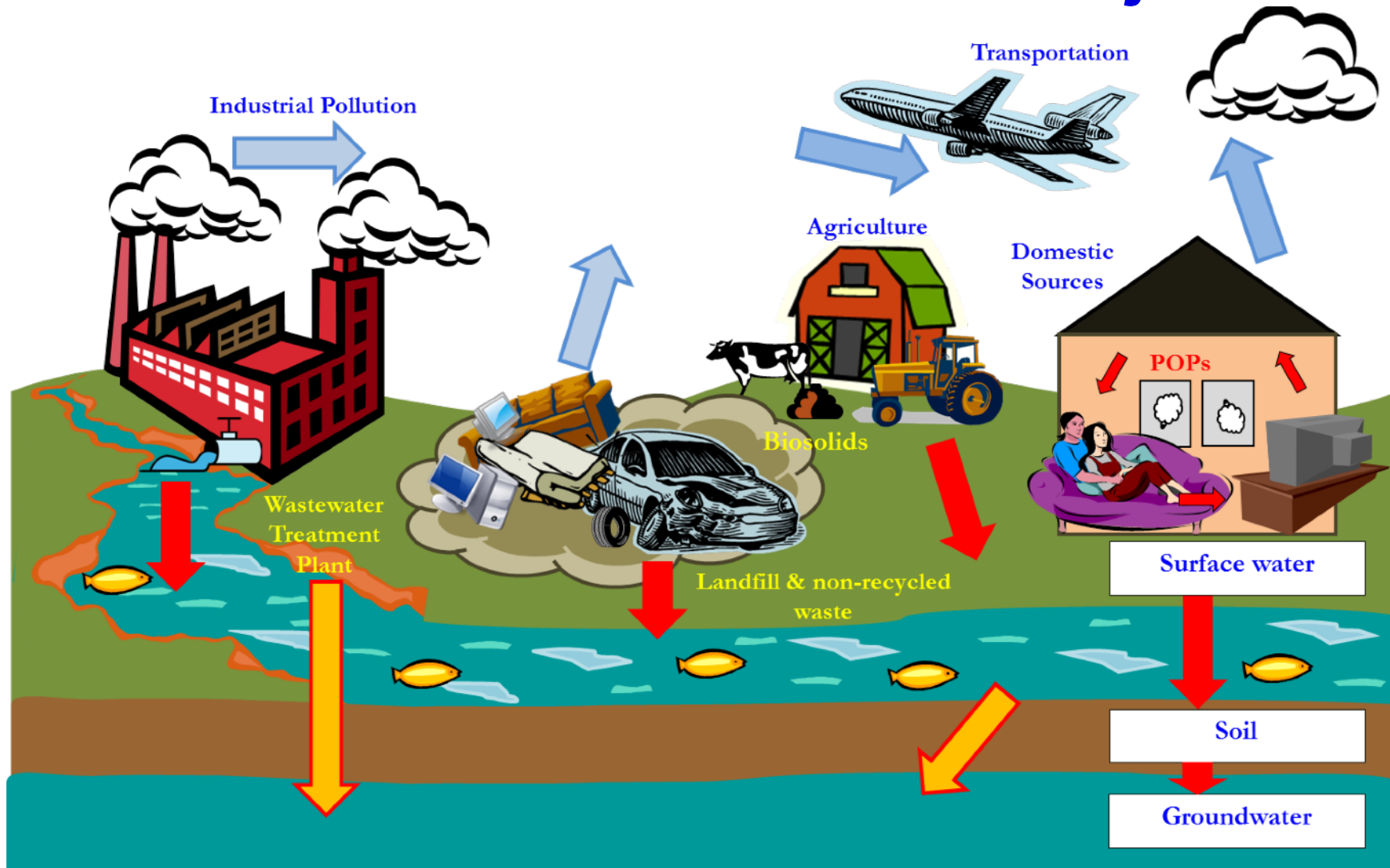
- člení se podle úmluvy - výroba, použití, nakládání s odpady, odstraňování, omezování, kontaminovaná místa a jejich remediacce, monitoring, sdílení informací, výzkum
- Ale i zavedení národního mechanismu koordinace - gesce, podpůrné orgány atd.
 - + definuje priority a časové plnění
 - + obsahuje národní inventuru
 - + představuje stav národních znalostí v určitém časovém okamžiku

GUIDANCE <http://chm.pops.int/Implementation/NIPs/Guidance/tabid/2882/Default.aspx>

Národní implementační plán ČR:

<http://www.recetox.muni.cz/index.php?pg=narodni-pops-centrum--narodni-implementacni-plan>

Jaké informace se o POPs sbírají?

Jaké informace se o POPs sbírají?

5 regionálních skupin OSN/ UN regions
regionální monitorovací zprávy (2008-2015-2020...)

<http://www.pops-gmp.org>

Monitoring POPs v prostředí a podávání zpráv (16 + 15)

Článek 16

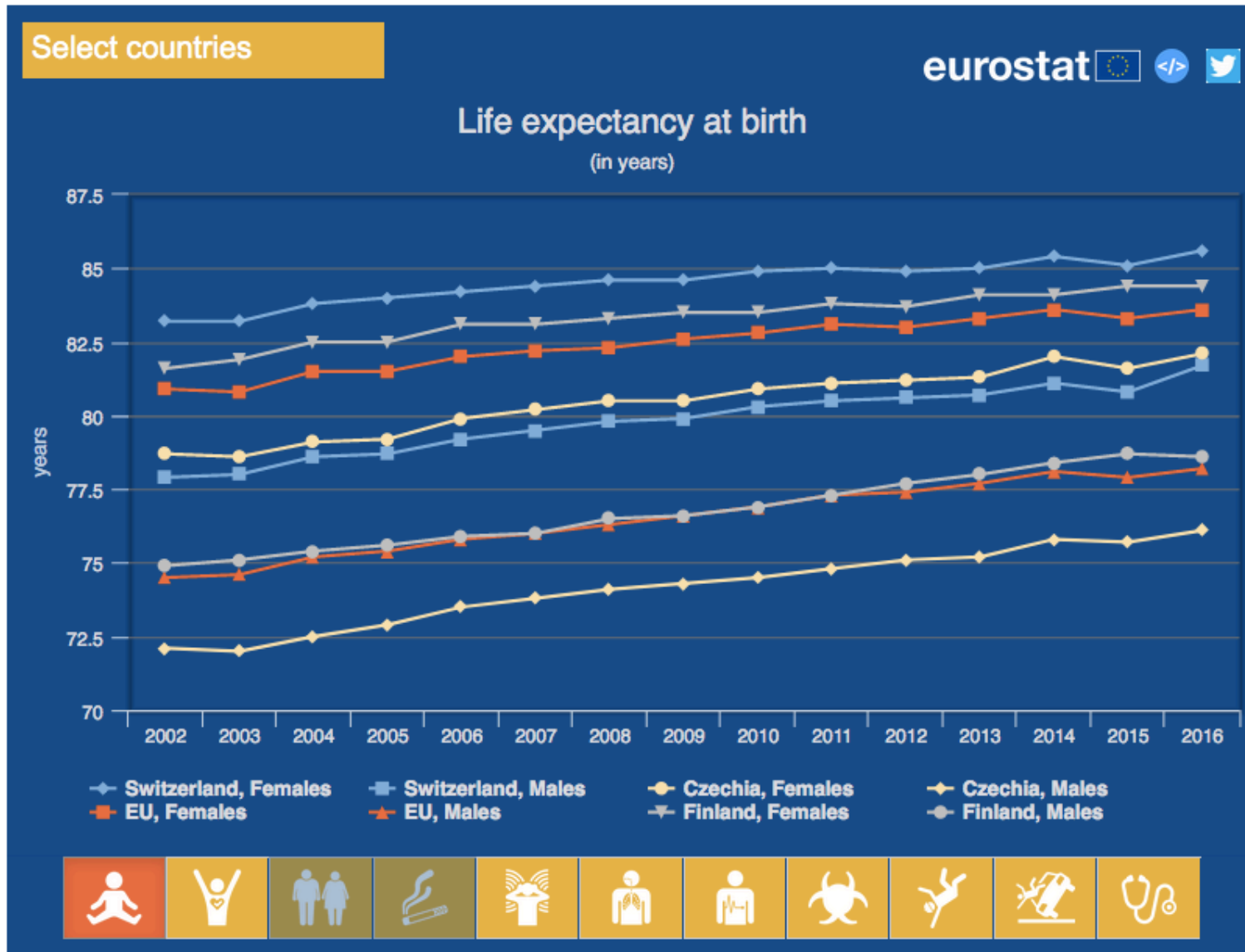
- ukládá vyhodnotit změnu - jak se mění stav životního prostředí globálně (znečištění POPs)
- zda se od posledního sledování odstranily či snížily úniky POPs z výroby a použití, z nezáměrné výroby a z nespotřebovaných odpadních zásob a odpadů
- Na základě rozhodnutí SC-2/13 byl vytvořen a SC-3/19 upřesněn návrh plánu monitoringu na celosvětové úrovni - tzv. **Globální monitorovací plán (GMP)**, který byl rozhodnutím SC-4/31 schválen, včetně první monitorovací zprávy za regiony (rok 2009)
- Matrice - vzduch a mateřské mléko/krev (WHO - spolupráce)
- Existují dlouhodobé monitorovací programy ovzduší (polární oblasti - AMAP, EMEP, MONET...)
- Pozad'ové lokality monitorují hladiny POPs v každém regionu
- sběr dat kontinuálně, jejich předávání ke zpracování 1x6 let (2008, 2014, 2019)
- Data sbírána v 6 geografických regionech AFR, LAC, Pacific+Australia a NZ, Z,J a V Asia, sev. Amerika, Evropa (include UN CEE), ale vytváří se jen 5 zpráv (regiony OSN - tj. nikoliv kontinentální/geografické členění ale geopolitické)
- Zprávy píš'í Regionální organizační skupiny (ROG) složené z expertů, ČR koordinuje region SVE/CEE
[Monitoring Reports](#)

Stockholmská úmluva po 10 letech

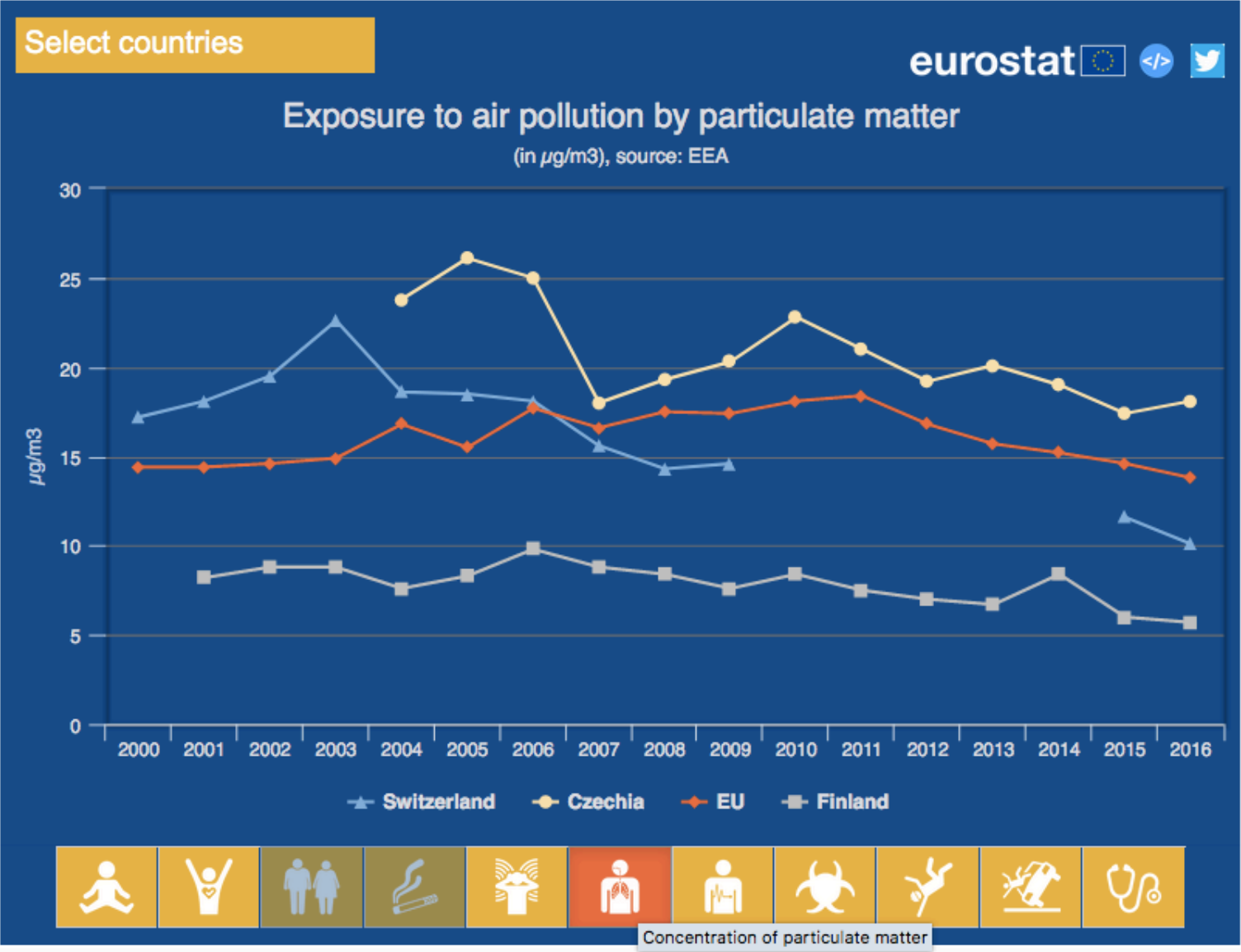
10 MAJOR ACHIEVEMENTS IN 10 YEARS:

- The Stockholm Convention has 173 Parties – 172 countries and one regional economic integration organization (as of 1 May 2011)
- 132 Parties have developed and transmitted their national implementation plans
- The POPs clearing-house mechanism has been established and used for exchange of information and networking, and Parties were provided with relevant guidance and capacity building in support of implementation of the Convention
- Specific exemptions for aldrin, chlordane, dieldrin, heptachlor, hexachlorobenzene and mirex have expired; no further registrations for these exemptions may be made
- Nine new POPs were listed in Annex A, B, and C to the Stockholm Convention in May 2009 and one new POP was listed in April 2011
- The first regional and global monitoring reports on POPs were produced
- Regional centres for capacity-building and transfer of technology were established
- The PCBs Elimination Network was established
- The DDT Global Alliance was established
- Considerable synergy among the Basel, Rotterdam and Stockholm conventions was achieved

Stockholmská úmluva po 20 letech?

Stockholmská úmluva po 20 letech?

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/key-findings>

Stockholmská úmluva po 20 letech?

- 184 smluvních stran (z EU ne IT a MT), chybí USA
 - rozšíření rozsahu úmluvy (12-21-22-23-26-28-30-?)
 - od roku 2009 máme regionální centra - technická pomoc (SCRC/BCRC)
 - expertní skupiny (BAT/BEP, DDT, PCB, POPRC, GMP ...)
 - spolupráce s WHO - zejména monitoring
 - proces synergií - spolupráce a koordinace s dalšími úmluvami ("BRS")
 - programy sledování POPs v prostředí - dlouhodobé časové řady a změny koncentrací v čase
 - vyhodnocování účinnosti úmluvy
 - zvláštní výjimky a přijatelné účely - přehodnoceno, odstraněno
 - tvorba pokynů a návodů - podpora znalostí a výměna informací
 - Science to Action group
-
- Rovnováha mezi expertizou a politikou - PFOA a POPRC doporučení
 - Chybí mechanismus dle článku 17 "dodržování úmluvy"
 - Ratifikace změn úmluvy
 - Zpoždění u DDT a PCB odstraňování - "sunset date"
 - Podávání zpráv (čl. 15) a národních implementačních plánů (čl.7)